

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кузнецова Оксана Вікторівна,
професорка кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
кандидатка педагогічних наук, доцентка

Жарко Анна Ігорівна,
здобувачка освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

***Анотація.** В тезах розглянуто питання сучасних тенденцій професійної підготовки майбутніх вчителів в освітньому середовищі закладу вищої освіти. Проаналізовано напрямки та деякі аспекти професійної підготовки майбутніх вчителів.*

***Ключові слова:** професійної підготовка, майбутні вчителі, освітнє середовище, заклади вищої освіти, компетентність.*

Підготовка мобільних, творчих, конкурентоспроможних, успішних спеціалістів в умовах соціально-економічних змін в Україні є основним завданням, що стоїть перед сучасною освітою. Зміни, що відбуваються в системі освіти, обумовлюють створення адекватних цим процесам соціально-педагогічних умов, визначають тим самим необхідність осмисленого реформування, творчого проектування та впровадження нової моделі освіти. Вирішення проблем вищої професійної освіти неможливо без підвищення педагогічної інтелектуальної культури, без активного впливу на громадську думку, без обов'язкового подолання усталених стереотипів, консерватизму в педагогічній науці і практиці, що обумовлюються появою нових дослідницьких проблем в педагогіці.

Професійна підготовка майбутніх фахівців початкової освіти є предметом досліджень багатьох як українських так і зарубіжних науковців (В. Андрущенко, Є Вишневіська, О. Дубасенюк, М. Згуровський, В. Кремень, Т. Левовицький, О. Ляшенко, Ч. Купісевич, С. Мешальський, В. Морзе, С. Ніколаєнко, В. Огнев'юк, О. Савченко, С. Сисоєва, О. Співаковський, Г. Тадеусевич, Й. Шемпрук та інші). Але все таки це питання залишається актуальне і зараз.

Стрімкий розвиток технологій та мобільність дітей дає змогу визначити ще декілька аспектів:

- вміння у своїй роботі застосовувати інноваційні технології (використання інноваційних технологій у процесі вивчення різних предметів дає змогу покращити зміст навчання, вдосконалити методи і форми навчання, активізувати та індивідуалізувати його).

- розвиватися разом з часом.

Ще важливим фактором у професійній підготовці індивіда є

компетентність. Поняття «компетентний» (від лат. *competes*, від *compete* – належний, здатний) у довідниках трактується як «той, що володіє знаннями, який має право за своїми знаннями і повноваженнями робити або вирішувати що-небудь, судити про що-небудь».

Видатні професори Р.Гуревич та А.Коломієць вважають, що одним із головних завдань у підготовці є перетворення особистості здобувача освіти у вчителя-професіонала, який спроможний вирішувати все різноманіття завдань, пов'язаних із навчанням, вихованням та розвитком школярів. На їх думку, головним в освітньому процесі майбутніх фахівців мають бути такі напрямки:

- інтеграція;
- гуманізація;
- професійна спрямованість;
- естетизація.

Насправді, кожен напрямок є важливим. Наприклад, інтеграція – це відбір та об'єднання навчального матеріалу з предметів для цілісного і різнобічного вивчення важливих тем. Обізнаність у цьому напрямку допоможе якісно підібрати та поглибити матеріал на урок.

Гуманізація націлена на повагу до особистості вихованця, формування в ньому самостійності та встановлення гуманних, довірчих стосунків між ним і вихователем.

Професійна спрямованість – розуміння і внутрішнє прийняття особистістю цілей та завдань професійної діяльності.

Естетизація включає в себе процеси ідеалізації, гармонізації. Сучасні педагоги застосовують цей напрямок для формування естетичного ставлення до навколишнього світу.

Реформування освіти в Україні є частиною процесів оновлення освітніх систем. Саме це можна назвати певною педагогічною проблемою з якою ми стикаємося при підготовці майбутніх фахівців у закладі вищої освіти. Ці зміни можуть стосуватися:

- освітніх стандартів;
- навчальних програм;
- підручників;
- змісту навчальних матеріалів;
- форм та методів навчання;
- оновлення правописів та ін.

Тому при підготовці сучасного освітянина потрібно пристосовувати його до гнучкості (легко пристосовуватися до змін та швидко орієнтуватися в них), нестандартного мислення (розуміти для чого потрібні ці зміни).

Ще однією проблемою з якою ми стикаємося – це стрімкий розвиток технологій. Учителям потрібно використовувати новітні технології для актуалізації та більш цікавою форми подачі матеріалу. Для деяких фахівців – це стає певною проблемою, адже розвиток технологій настільки стрімкий, що вчителям важко освоїти інновації.

Одним із важливих аспектів є формування у вчителя його професійно-психологічної підготовки. Кожна дитина – це особистість і часто зі складним

характером, вчитель має бути готовий психологічно співпрацювати з учнем, мати не тільки витриманість і коректність, а й бути психологічно підготованим до різноманітних ситуацій. Психологічна підготовка розглядається як стрижень формування особистості майбутнього вчителя, від сформованості якого залежить, як саме, яким чином будуть вирішуватися особистістю професійно-педагогічні завдання.

Тобто потрібно спиратися на вище зазначені аспекти: ґрунтовні фахові знання, педагогічні знання, вміння керувати колективом, розуміння соціально-культурних аспектів освіти та інше. Саме після такої професійної підготовки освітянин буде професіоналом своєї справи: вільно володіти матеріалом, вирішувати педагогічні проблеми, управляти колективом. Буде наділений такими здібностями: організаторськими, дидактичними (вміння підбирати навчальний матеріал, наочність), комунікативними здібностями, перцептивними (вміти проникати у світ вихованців, визначати їх емоційний стан).

Н.В. Артикуца відзначає, що однією з актуальних проблем сьогодні варто назвати модернізацію системи підготовки у ЗВО, яка не повністю відповідає оновленим вимогам та недостатньо забезпечує високий рівень професійної підготовки майбутніх фахівців в освітньому середовищі закладу вищої освіти. Важливою проблемою залишається пошук ефективних шляхів, забезпечення необхідних і достатніх умов для вдосконалення процесу формування педагога, як висококваліфікованого фахівця, здатного до творчої організації всіх ланок особистісно-зорієнтованого педагогічного процесу, до самореалізації, до виконання нового соціального замовлення [1].

Майбутній учитель є реалізатором державної політики щодо розвитку і формування майбутнього покоління. Від рівня підготовки залежить його професіоналізм і якість професійної діяльності. Важливого значення у особистісному становленні майбутнього педагога набуває власне загальнопедагогічна підготовка як складова всієї системи професійної підготовки [2].

Л.О. Хомич виділила низку чинників, що детермінують процес підготовки вчителя в сучасних умовах розвитку України. До елементів системи педагогічної освіти віднесено: організацію й управління, систему навчальних закладів, вимоги до контингенту викладачів і студентів, змісту підготовки, методів і форм роботи [4].

Проте зауважимо, що вчені дещо по-різному підходять до трактування поняття «професійна підготовка». Так, деякі з них (А.М. Алексюк, Н.В. Кузьміна, Н.Ф. Тализіна та ін.) зазначають, що професійна підготовка майбутніх учителів – процес формування й набуття настанов, знань та вмінь, необхідних спеціалісту для належного виконання спеціальних завдань навчально-виховного процесу [1].

Інші науковці (Л.М. Ахмедзянова, І.М. Богданова, І.А. Зязюн, Е.Е. Хмельюк, О.С. Цокур та інші) наголошують на тому, що професійна підготовка майбутніх учителів – це цілісний процес засвоєння й закріплення загальнопедагогічних та соціальних знань, умінь і навичок.

В процесі професійної підготовки вирішуються завдання, пов'язані з визначенням того, що повинен знати фахівець відповідно до його обов'язків, як ці знання він буде застосовувати у своїй професійній діяльності, якими якостями особистості повинен володіти, щоб знання та вміння давали максимальний результат.

В цілому, теоретична концептуалізація і технологічне опрацювання проблеми процесу професійної підготовки майбутніх фахівців в сучасній науці дозволяє виявити відповідність досліджуваного освітнього феномена запитам сучасного суспільства з урахуванням нових знань, отриманих в останні роки в сфері педагогіки і простежити тенденцію наступності в його розгляді, яка проявляється в тому, що різноманітні особистісні, професійні, психологічні нововведення і новоутворення кожної попереднього ступеня концепції професійної підготовки майбутніх фахівців при переході на наступний рівень її розвитку і функціонування не зникають, а включаються до складу знову досліджуваних і аналізованих структурних компонентів такого багаторівневого феномена, як професійна підготовка майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Артикуца О.М. Інновації як фактор модернізації та підвищення якості вищої освіти / Укл. Н.В. Артикуца, О.М. Клоченок, Т.О. Ліщук; НаУКМА. К. : Стилос. 2006: 630.
2. Долинська Л.В. Психолого-педагогічні умови особистісно-професійного зростання майбутнього вчителя: Психологія. Збірник наукових праць. Вип. 3. К., 2000: 315.
3. Кузьміна Н. В. Професіоналізм особистості викладача як майстра виробничого навчання. 2000: 166.
4. Хомич Л.О. Загальні принципи організації процесу професійно-педагогічної підготовки вчителя: Зб. наук. праць : Полтавський державний педагогічний інститут ім. В.Г. Короленка. Серія «Педагогічні науки». – Полтава. 1999. Вип. 1(5):10-119.